

Cara o creu?

La conjunció *o* indica una equivalència o bé una alternativa. En el primer cas, el seu ús és molt propi de la indicació de denominacions: *Una substància anomenada vori o marfil, Sant Llorenç dels Morunys o dels Pieus, Santa Maria de Corcó o l'Esquirol, L'orfeneta de Menargues o Catalunya agonitzant*. Quan indica una alternativa es pot reforçar amb l'adverbi *bé*, reforç a què escau especialment de recórrer en aquells casos en què es vol remarcar l'alternativa *o*, dit altrament, en què es vol evitar que hom interpreti que s'indica una equivalència: *Vori o bé justa, Santa Maria de Corcó o bé Cantonigròs*.

Un altre procediment per a remarcar explícitament el valor d'alternativa entre dos termes que s'indica amb la conjunció *o*, consisteix a anteposar-la també al primer: *O vori o justa, O Hamlet o El rei Lear*. Però aquest doble ús de la conjunció *o* en la indicació d'alternatives és també habitual en molts casos en què, a causa de la disparitat, és a dir, de la manca evident d'identitat entre els dos elements que s'enllacen o coordinen, no és possible la confusió, no pot tractar-se d'una equivalència sinó, necessàriament, d'una alternativa: *O tu o jo, O te'n vas o et quedes*. La repetició de la conjunció disjuntiva, aleshores, no és sinó un reforç de l'alternativa, habitualment del tot opcional, i al qual podem donar, per tant, un valor estilístic. És freqüent, així, de recórrer-hi en diàlegs i interpel·lacions, és a dir, en aquells casos en

què hom s'adreça a una altra persona, que s'incita o indueix a resoldre l'alternativa, això és, a decantar-se o decidir-se per un dels dos elements o de les dues possibilitats entre els quals s'estableix aquesta alternativa: *O passes tu o passo jo, O juguem tots o cremem les cartes, O et decideixes d'una vegada o ho deixem córrer*.

Aquesta mena d'interpel·lacions, amb les quals es demana a algú que triï o que prengui una decisió, es poden també formular permetjà d'una pregunta explícita, és a dir, d'una frase interrogativa.

I no manca qui en aquests casos manté el doble ús de la conjunció *o*, si més no, vacil·la manifestament. Però al nostre entendre la frase interrogativa rebuïa clarament el doble ús de la conjunció. Efectivament, si diem *O passes tu o passo jo?*, hom ha d'interpretar més aviat que el parlant pregunta —o es pregunta— si és cert que es planteja una alternativa quant a la persona que ha de passar amb exclusió de l'altra. Podem optar, per tant, entre *Passes tu o passo jo?* i *O passes tu o passo jo*, amb l'única diferència que en la segona construcció es confereix més relleu a l'alternativa. Però si, en l'expressió de la mateixa idea, recorrem a una frase interrogativa, podem dir, només, *Passes tu o passo jo?* Anàlogament: *Te'n vas o et quedes? Parells o senars? Cara o creu?*